

Policy för miljö- och klimatfrågor

POLICY FÖR MILJÖ- OCH KLIMATFRÅGOR INOM SVENSKT
UTVECKLINGSSAMARBETE 2010-2014

REGERINGSKANSLIET

Produktion: Press-, informations- och
kommunikationsenheten och
Enheten för Utvecklingspolitik
Omslagsfoto: Sean Sprague/Phoenix
Tryck: Davidsons Tryckeri, Växjö, 2010
Artikelnr: UD 10.088
ISBN: 978-91-7496-433-2

Ytterligare exemplar av skriften kan beställas
på Utrikesdepartementets webbplats
www.ud.se
E-post: information-ud@foreign.ministry.se
Telefon (växel): 08-405 10 00

Innehållsförteckning

Sammanfattning	5
1. Inledning	6
2. Syftet med policyn	7
3. Övergripande mål, grundläggande utgångspunkter och policyinriktning	8
3.1 Övergripande mål	8
3.2 Grundläggande utgångspunkter	8
3.3 Policyinriktning	9
4. Verksamhetsområden	12
4.1 Förstärkt institutionell kapacitet inom offentlig förvaltning	12
4.2 Förbättrad livsmedelstillgång och hållbart nyttjande av ekosystemtjänster	14
4.3 Förstärkt vattenresurshantering, ökad tillgång till rent vatten och grundläggande sanitet	16
4.4 Ökad tillgång till hållbara energialternativ	17
4.5 Hållbar utveckling av städer	20
5. Genomförande	20
5.1 Analys, bedömning och integrering	20
5.2 Effektivt samarbete	21
5.3 Finansiella resurser	22
6. Roll- och ansvarsfördelning	22
7. Uppföljning och utvärdering	23

Bybor lägger kollektivt en vattenledning i en by i Tanzania.
Foto: Sean Sprague/Phoenix

Sammanfattning

Policyn fastställer grundläggande principer och anger på ett övergripande plan regeringens ställningstagande inom utvecklingssamarbetet gällande miljö- och klimatfrågor.

Det övergripande målet för Sveriges stöd till miljö och klimat inom utvecklingssamarbetet är: *förbättrad miljö, hållbart nyttjande av naturresurser och stärkt motståndskraft mot miljöpåverkan och klimatförändring i utvecklingsländer samt begränsad klimatpåverkan.*

Sverige ska särskilt inrikta verksamheten på följande områden:

- Förstärkt institutionell kapacitet inom offentlig förvaltning
- Förbättrad livsmedelstillgång och hållbart nyttjande av ekosystemtjänster
- Förbättrad vattenresurshantering, ökad tillgång till rent vatten och grundläggande sanitet
- Ökad tillgång till hållbara energialternativ
- Hållbar utveckling av städer

Policyn gäller för svenskt bilateralt och multilateralt utvecklingssamarbete. Policyn ska omsättas i strategier för samarbetet med länder, regioner och multilaterala organisationer.

Policyn vägleder utarbetandet av svenska positioner och ställningstaganden inom EU och multilaterala organisationer, i förhandlingar för relevanta konventioner och processer samt i policyutvecklingen av utvecklingssamarbetet.

Policyn fastslår att miljö- och klimataspekter är en central utgångspunkt för allt utvecklingssamarbete. Såväl det normativa som det operativa arbetet ska präglas av ett miljö- och klimatperspektiv.

Genomförandet av policyn kräver ett aktivt engagemang av ett stort antal aktörer – statliga och icke-statliga – i Sverige och internationellt. Agerandet kräver samstämmighet och ska utgå ifrån och stödja samarbetsländernas prioriteringar, planer och program.

1. Inledning

De senaste decenniernas utveckling och ekonomiska tillväxt har gett en betydande förbättring av människans levnadsvillkor i många fattiga länder. En väsentlig expansion av ekonomin har ägt rum som minskat fattigdomen för en stor del av befolkningen. Dock har inte alla regioner och människor haft en sådan utveckling. Ekonomisk tillväxt är grundläggande för att bekämpa fattigdomen och nå utvecklingsmålen, men för att den ska vara långsiktigt hållbar krävs att bland annat miljöpåverkan, klimatförändringar och förlust av den biologiska mångfalden tas i beaktande.

Miljö- och klimatförändringar har störst påverkan på människor i fattigdom som själva har små möjligheter att möta dessa. Människor i fattigdom, som bor i slumområden, på landsbygden eller i avlägsna områden, kan vara särskilt utsatta och kvinnor samt barn drabbas oftast värst. Klimatförändringarnas effekter ökar dessutom fattiga människors sårbarhet och påverkar redan idag deras utvecklings- och försörjningsmöjligheter.

Verktygen och mekanismerna på internationell nivå behöver vidareutvecklas för att bli effektiva och kunna hantera globala miljöproblem, klimatförändringarna och inte minst dess påverkan på utvecklingsländer.

I många utvecklingsländer och snabbt växande ekonomier finns det dessutom begränsad kapacitet samt brister i styrning och förvaltning av miljö och naturresurser.

Svaga institutioner, ineffektiv miljölagstiftning, oklar ansvarsfördelning, liksom korruption, bristande transparens och förankring, allmänhetens insyn och deltagande samt otillräcklig efterlevnad av lagar och andra regelverk, försvårar situationen ytterligare. Avsaknaden av väl fungerande förvaltningssystem och resurser har bland annat lett till att skyddet för viktiga ekosystemtjänster¹ har varit svagt och att tillgången till viktiga naturresurser och biologisk mångfald ej kunnat säkras.

¹ Funktioner som naturen tillhandahåller som är nödvändiga för mänsklighetens överlevnad; t.ex. fisk, genetiskt material, bioenergi, pollinering, luft- och vattenrening och foder.

2. Syftet med policyn

Policyn fastställer grundläggande principer och anger på ett övergripande plan regeringens ställningstagande inom utvecklingssamarbetet gällande miljö- och klimatfrågor.

Policyn gäller för svenskt bilateralt och multilateralt utvecklingssamarbete. Policyn ska omsättas i strategier för samarbetet med länder, regioner och multilaterala organisationer.

Policyn vägleder utarbetandet av svenska positioner och ställningstaganden inom EU och multilaterala organisationer, i förhandlingar för relevanta konventioner och processer samt i policyutvecklingen av utvecklingssamarbetet.

Policyn fastslår att miljö- och klimataspekter är en central utgångspunkt för allt utvecklingssamarbete. Såväl det normativa som det operativa arbetet ska präglas av ett miljö- och klimatperspektiv.

Policyn ska gälla tills vidare, dock längst t.o.m. 2014.

En bonde i de torkdrabbade delarna i Senegal försöker hålla sina plantor vid liv.

Foto: UN Photo/Carl Purcell

3. Övergripande mål, grundläggande utgångspunkter och policyinriktning

3.1 Övergripande mål

Det övergripande målet för Sveriges stöd till miljö och klimat är:

Förbättrad miljö, hållbart nyttjande av naturresurser och stärkt motståndskraft mot miljöpåverkan och klimatförändringarna i utvecklingsländer samt begränsad klimatpåverkan.

3.2 Grundläggande utgångspunkter

En miljömässigt hållbar utveckling bör bidra till att minska och möta de negativa effekterna av miljöpåverkan och klimatförändringar, förbättra levnadsvillkoren, bidra till jämställdhet och ökat inflytande för kvinnor, samt stärka motståndskraften² hos människor i fattigdom. Miljömässigt hållbar utveckling är både ett särskilt millennieutvecklingsmål och en förutsättning för att uppnå flertalet av övriga millennieutvecklingsmål.

Policyn tar sin utgångspunkt i politiken för global utveckling (PGU) och dess övergripande mål, nämligen att bidra till en rättvis och hållbar global utveckling. Centralt i PGU är rättighetsperspektivet och fattiga människors perspektiv på utveckling. Rättighetsperspektivet förtydligas i regeringens policy för demokrati och mänskliga rättigheter och innebär att den enskilda individens frihet och rättigheter sätts i centrum. Fattiga människors perspektiv ställer individen i fokus genom att utgå från deras verklighet, erfarenheter och prioriteringar. Regeringsskrivelsen *Globala utmaningar – vårt ansvar* (skr. 2007/08:89), som innebär en nystart och konkretion av PGU, är en utgångspunkt för policyn. Den globala utmaningen *Klimatförändringar och miljöpåverkan* är av särskild relevans.

Sverige ska i sin politik verka för samstämmighet mellan olika politikområden – inte bara i Sverige utan även internationellt och inom EU.

² Är en översättning av det engelska begreppet "resilience", vilket handlar om förmågan att klara av förändring och vidareutvecklas.

Sverige ska bidra till att förbättra fattiga människors förutsättningar genom utvecklingssamarbetet samt genom vårt agerande inom andra politikområden. PGU fastslår att alla politikområden, inom ramen för vars och ens ansvarsområden, ska bidra till det övergripande målet att främja en rättvis och hållbar global utveckling. En utgångspunkt för policyn är därmed en samstämmighet med den svenska miljö- och klimatpolitiken.

Samarbete på bilateral, regional och global nivå krävs för att hantera gränsöverskridande miljö- och klimatfrågor. För goda resultat krävs samstämmighet i agerandet mellan alla aktörer, offentliga liksom privata. Därtill krävs att information finns tillgänglig samt att det finns goda möjligheter till deltagande, organisering och ansvarsutkrävande på nationell och lokal nivå i samarbetslandet samt på internationell nivå.

En viktig utgångspunkt är att noga väga förväntade utvecklingsmöjligheter mot risker för negativ miljöpåverkan. I strategier och liknande ska eventuella målkonflikter identifieras och förslag på hantering föreslås. Utvecklingssamarbetet ska bidra till en förbättrad samhällsutveckling och bygga säkrare och mer hållbara samhällen genom att minska och hantera såväl dagens som framtidens risker för kvinnor, män och barn som lever i fattigdom.

3.3 Policyinriktning

En väl fungerande förvaltning och lagstiftning avseende miljö- och klimataspekter i utvecklingsländer gynnar människor i fattigdom och är betydelsefull för fattigdomsbekämpning. Detta ger tillsammans bl.a. möjlighet till långsiktig hushållning med naturresurser, säkrad hållbar energitillgång, förvaltning av ekosystemtjänster, hållbar stadsplanering, långsiktig förvaltning av kust- och havsområden och säkrare kemikaliehantering för värnande av människors hälsa.

Genom att bidra till goda miljöförhållanden, inklusive hållbart nyttjande av naturresurser och ekosystem ökar möjligheterna till långsiktigt hållbar ekonomisk tillväxt och välfärd och därmed indirekt till trygghet, social jämlikhet, jämställdhet, förbättrad hälsa samt fred och säkerhet. Fungerande ekosystem, som tillhandahåller de tjänster som bidrar till en diversifierad försörjning, är en viktig komponent för att stärka motståndskraften hos människor i fattigdom.

Anpassning till klimatförändringarnas effekter och katastrofriskreducing är avgörande för utvecklingsländernas möjlighet att möta den dubbla utmaning som klimatförändringar och fattigdom utgör. En övergripande prioritering för utvecklingslandet är att öka utsatta människors och länders förmåga till anpassning och riskhantering. Denna förmåga byggs bl.a. genom formella och informella institutioner, tillgång till information och resurser som kan mobiliseras vid kriser.

Anpassningsåtgärder krävs bland annat inom områden som vatten, fiske, jord- och skogsbruk, hälsa, infrastruktur, energi, industri och stadsutveckling. Åtgärder bör genomföras under ledning av nationella och lokala myndigheter med privata företag och civilsamhällesorganisationer som viktiga aktörer.

Tillgång till energi, livsmedel och vatten av god kvalitet är grundläggande förutsättningar för ekonomisk och social utveckling. Klimatförändringarna riskerar dock att påverka tillgången negativt. Förbättrad energi- och vattenförsörjning, baserad på hållbara och i möjligaste mån koldioxidsnåla lösningar samt integrerad vattenresurshantering och förbättrad förvaltning är därför prioriterade frågor i det svenska utvecklingsarbetet.

En man inspekterar risfälten i Chengdu, Sichuan i Kina.

Foto: UN Photo/John Isaac

En koldioxidsnål utveckling och grön ekonomi³, är central för att motverka och begränsa globala klimatförändringar. Den kan också bidra till fattiga människors långsiktiga tillgång till vatten, livsmedel och energi och kan leda till förbättrade förhållanden i utvecklingsländer bland annat i form av förbättrad hälsa. Eftersom kvinnor står för en stor del av försörjningen av livsmedel, vatten och ved kan en sådan utveckling också bidra till bättre jämställdhet mellan kvinnor och män.

Utvecklingsarbetet bör också utformas så att länders förmåga och kapacitet att tillgodogöra sig de medel och möjligheter som ställs till utvecklingsländernas förfogande – såsom fondmedel, tekniköverföring och miljöinvesteringar förbättras och att hållbar ekonomisk utveckling främjas. Hit hör exempelvis tillväxtpotentialer inom den gröna ekonomin och nya resurser genom utsläppskrediter.

I detta sammanhang är det viktigt att agera så att klimatpolitiskt värdefulla insatser kan göras i linje med internationellt antagna riktlinjer om effektivitet, ändamålsenlighet och rättvisa. I dialogen med nuvarande och potentiella, framtida samarbetsländer ska ländernas klimatpolitiska ambitioner, såväl inom landet som internationellt, särskilt beaktas. Samarbetet ska utgå ifrån ländernas planer och strategier för anpassning och klimatbegränsande åtgärder (NAPA, NAMA och LCSD). Inom ramen för detta bör förutsägbarhet, transparens och kostnadseffektivitet särskilt beaktas.

³ Koldioxidsnål och resurseffektiv ekonomi som bland annat är baserad på hållbar energiförsörjning och produktion.

4. Verksamhetsområden

Sverige ska särskilt inrikta verksamheten på följande områden:

- Förstärkt institutionell kapacitet inom offentlig förvaltning
- Förbättrad livsmedelstillgång och hållbart nyttjande av ekosystemtjänster
- Förbättrad vattenresurshantering, ökad tillgång till rent vatten och grundläggande sanitet
- Ökad tillgång till hållbara energialternativ
- Hållbar utveckling av städer

Områdena är nära sammanlänkade och utgör förutsättningar för och kan förstärka varandra. Detta kan medföra synergieffekter emellan liksom med andra delar av det svenska utvecklingssamarbetet.

4.1 Förstärkt institutionell kapacitet inom offentlig förvaltning

Förstärkt institutionell kapacitet inom offentlig förvaltning är ett prioriterat verksamhetsområde för uppfyllande av policyns målsättning. Det beaktas och exemplifieras nedan och i de övriga verksamhetsområdena.

En effektiv miljöförvaltning åstadkoms genom kompetenta, välfungerande och demokratiska offentliga institutioner på regional, nationell och lokal nivå. Sverige ska genom samarbete med olika aktörer stödja kapacitetsutveckling inklusive utveckling av lagar och regelverk samt verktyg för uppföljning, övervakning och tillsyn inom miljöförvaltande⁴ och miljörelaterade⁵ institutioner samt stärkt kapacitet på miljöområdet bland folkvalda församlingar och politiska aktörer. Detta ska göras med respekt för lokal kunskap med betydelse för miljöförvaltningen.

⁴ Institutioner med ett tydligt mandat för miljö- och klimatfrågor

⁵ Institutioner med viktiga uppgifter för riskhantering, integrering, styrning och genomförande med bäring på miljö- och klimatområdet.

Sverige ska stärka utvecklingsländernas förmåga att hantera kemikalier. Detta kan omfatta utveckling, tillämpning och verkställande av internationell och nationell lagstiftning beträffande handel, tillverkning och hantering av kemikalier samt farligt avfall och att lagstiftningen tillämpas på lokal nivå. På så vis förbättras fattiga människors hälsa och ekosystemtjänster värnas.

Sverige ska verka inom och genom nationella system för att stärka samarbetsländernas ägarskap samt uppmuntra till att miljö- och klimataspekter, inklusive katastrofriskreducering, integreras i ländernas ramverk för utvecklingsplanering och uppföljning, såsom fattigdomsstrategier, nationella budgetar och statistik.

Sverige ska medverka till att stärka kvinnors deltagande i beslutsprocesser för miljö- och klimatrelaterade frågor samt till att stärka civilsamhällesorganisationers, politiska och lokala aktörers möjligheter att skapa ökad medvetenhet, insyn och ansvarsutkrävande.

Sverige ska bidra till att underlätta samarbetsländernas genomförande av relevanta miljökonventioner och processer. Sverige bör också bidra till att underlätta utvecklingsländernas deltagande i dessa.

Sverige bör verka för att kostnader för miljö- och klimatpåverkan internaliseras i planerings-, besluts- och budgetprocesser samt att korrekta miljö- och riskbedömningar genomförs för att uppnå en miljömässigt hållbar utveckling. Sverige bör likaledes bidra till att ekonomiska styrmedel utformas för att främja en hållbar användning av naturresurser och en rättvis fördelning av nyttan.

Sverige bör uppmuntra att ekonomiska styrmedel används som bidrar till att den offentliga och privata sektorn investerar i energieffektiv och miljövänlig teknik samt hållbara produktions- och konsumtionsmönster. Sverige bör även uppmuntra utvecklingsländernas deltagande i internationella standardiseringsprocesser samt bör stödja användningen av miljökrav och sociala krav inom den offentliga upphandlingen och i upphandling inom multilaterala organisationer.

4.2 Förbättrad livsmedelstillgång och hållbart nyttjande av ekosystemtjänster

Jordbruk

Jordbrukssektorn är en av de viktigaste källorna till försörjning och sysselsättning för fattiga människor på landsbygden. Verksamhet som stödjer livsmedelsproduktion och inkluderar stärkt stöd för kvinnor är viktigt för att trygga tillgången till livsmedel i regioner med utbredd fattigdom. Det är också av vikt att hantera jordbrukets negativa miljöpåverkan.

Sverige ska stödja en utveckling mot mer produktiva och hållbara jordbrukssystem inklusive säker kemikaliehantering inom sektorn. Detta kan bland annat bidra till hållbart nyttjande av ekosystemtjänster, minskade utsläpp av växthusgaser, minskad avskogning samt förbättrade förutsättningar för inkomst, ökad sysselsättning och förbättrad hälsa hos landsbygdsbefolkningen. Jordbrukares, särskilt kvinnors, ägande- och nyttjanderätt till mark ska stödjas, genom bl.a. stärkt lagstiftning på området.

Det är viktigt att bevara skogsområden men samtidigt måste skydd av skog kompletteras med insatser som tryggar inkomstkällor för lokalbefolkningen. En flicka från Tzabal står framför en vedhög som snart ska säljas.

Foto: UN Photo/John Olsson

Sverige bör bidra till förbättrad tillgång till marknader, information, rådgivning, tekniska lösningar och resurser som främjar hållbart jordbruk. Forskning, utbildning och kapacitetsutveckling för vidareförädling och för att leva upp till en god sanitär och fytosanitär standard⁶ spelar en viktig roll.

Sverige bör uppmärksamma jordbrukets anpassning till klimatförändringarna och möjlighet att bidra till minskade växthusgasutsläpp. För att minska sårbarheten bör klimatförändringarnas påverkan på framtida förutsättningar för odling beaktas i program och projekt med svenskt stöd.

Skogsbruk

Skogen är av stor betydelse för många människors försörjning och sysselsättning. Skogen producerar viktiga ekosystemtjänster och kan spela en viktig roll för att begränsa klimatförändringarna. Ett hållbart skogsbruk och nyttjande av skogen kan också bidra till katastrofriskreducering och underlätta anpassning.

Sverige ska bidra till ett klimatanpassat och hållbart brukande av skogen genom stärkt skogsförvaltning och åtgärder som främjar minskad avskogning och tryggar ägande- och nyttjanderätten till skog, bland annat för fattiga skogsberoende samhällen och urfolk samt bistå vid utveckling av nationella informationssystem för skog.

Sverige bör bidra till att skapa incitament för att illegal skogsavverkning minskar, inte minst i tropisk skog, och att såväl lagstiftning som marknadskrafter för en miljömässigt och socialt hållbar produktion och handel med skogsprodukter stärks.

Sverige bör verka för möjliga synergieffekter mellan klimatanpassning, utsläppsminskning och minskad avskogning samt skydd av biologisk mångfald och ekosystemtjänster med respekt för rättigheter och intressen hos urfolk och lokalsamhällen.

⁶ Syftar till att skydda människor, djur och växter från t.ex. sjukdomar och skadliga ämnen.

Havs- och sötvattensresurser

Fisk och annan produktion från hav och sötvatten är en viktig näringskälla för människor i fattigdom, både som föda och inkomst. Klimatförändringens effekter kan ha en betydande inverkan på vattensystemen och fiskresurserna. Kustområden löper även särskild risk för ökade översvämningar och väderrelaterade katastrofer på grund av klimatförändringarna. Kust- och havsekosystem har också stor betydelse för att reglera klimatet och för att motverka klimatförändringarnas effekter.

Sverige ska bidra till regionalt samarbete inom förvaltning, såsom planering av havs- och kustområden, skydd och hållbart nyttjande av havs- och sötvattensresurser som även bör integrera klimataspekter.

Sverige ska uppmuntra till en uthållig och integrerad kust- och resursförvaltning som gynnar och stärker fattiga människors rättigheter och deras möjlighet att långsiktigt nyttja havs- och sötvattensresurser med goda möjligheter till deltagande och ansvarsutkrävande.

4.3 Förstärkt vattenresurshantering, ökad tillgång till rent vatten och grundläggande sanitet

En mycket stor andel fattiga människor saknar tillgång till rent vatten och grundläggande sanitet. Örenat avlopp från industri och hushåll leder till att vatten förorenas och skapar en ohälsosam miljö som särskilt drabbar människor i fattigdom. Effekterna av klimatförändringarna visar sig tidigt och tydligt i förändrad vattentillgång. Förändrade nederbördsmonster kräver stora anpassningsinsatser, inom exempelvis jordbruket samt energi- och vattenförsörjningen, för att hantera såväl för mycket, som för lite och förorenat vatten.

Genom effektiv, rättvis och hållbar förvaltning av vattenresurser skapas förutsättningar för ekonomisk tillväxt och för att uppnå millennieutvecklingsmålen. Sverige ska bidra till att stärka lokal, nationell och regional vattenresursförvaltning och bistå samarbetsländernas arbete för ökad tillgång till rent vatten och hållbar sanitet.

Sverige bör uppmuntra att all samhällsplanering inkluderar klimataspekter och att nationella anpassningsprogram inkluderar vattenresursfrågor.

Sverige ska arbeta för en integrerad vattenresursförvaltning som bidrar till att människor i fattigdom och marginaliserade grupper ges möjlighet att delta och utkräva ansvar vid planering, beslut och genomförande av vatten- och sanitetslösningar. Detta gäller särskilt kvinnor – som ofta har en central roll i vattenförsörjningen på lokal nivå och för hushållsbehov.

Sverige ska bidra till gemensam förvaltning av gränsöverskridande vattenresurser. Samarbete kring vattenresursfrågor kan leda till samarbete inom andra områden samt regional integration och därmed bidra till ökad förståelse, minskade spänningar och konflikter, något som bidrar till att skapa en grogrund för utveckling.

4.4 Ökad tillgång till hållbara energialternativ

God och säker tillgång till kostnadseffektiva, hållbara och hälsosamma energilösningar, på såväl lokal som nationell nivå, spelar en viktig roll för att uppnå flera millennieutvecklingsmål, bl.a. de som bidrar till fattigdomsminskning, jämställdhet och ökat inflytande för kvinnor, samt god hälsa och miljö.

Sverige ska verka för ökad tillgång till energi för människor i fattigdom och sträva efter ökad andel förnybar energi i utvecklingsländernas energisystem, ökad energieffektivisering och användning av teknik som minskar koldioxidutsläppen. För att få genomslag för detta synsätt bör energifrågorna integreras i samarbetsländernas utvecklings- och fattigdomsbekämpningsstrategier med inriktning mot hållbara energisystem, som bidrar till rättvis och hållbar utveckling.

Sverige bör verka för sådan utveckling av energiförsörjning som minskar den negativa miljö- och klimatpåverkan. Detta kan till exempel vara vatten- och vindkraft, sol- och bioenergi och teknik för att öka energieffektivisering och minska koldioxidutsläpp.

I de fall förnybar energi eller teknik som minskar koldioxidutsläppen inte är ett möjligt alternativ för att täcka behoven på kort sikt kan Sverige stödja investeringar också i icke förnybar energi och andra energilösningar. I dessa fall bör investeringen ske med den mest miljövänliga tekniken som är tillgänglig samt ha en tydlig målsättning att minska fattigdom. Samarbetsländerns ambition att på lång sikt öka andelen förnybar energi-produktion, öka användningen av teknik som minskar koldioxidutsläppen och minska eventuella subventioner av fossila bränslen bör stärkas.

Sverige bör främja utvecklingsländerns förutsättningar för produktion av och handel med förnybar energi och med teknik som minskar koldioxidutsläppen. Biomassa, inklusive restprodukter från jord- och skogsbruk, är en viktig energikälla. Liksom inom andra områden ska potentiella miljömässiga och sociala konsekvenser samt andra relevanta faktorer analyseras och vägas in i beslut.

Meenakshi Dewan från den indiska delstaten Orissa, har utbildats i att sköta solpaneler genom organisationen The Orissa Tribal Women's Barefoot Solar Engineers Association, som fått ett kontrakt att installera 3 000 solpaneldrivna lampor i skolor och andra institutioner och att lära upp andra i byarna att sköta dem.

Foto: Panos Pictures/ Abbie Traylor-Smith

Energieffektivisering är viktigt för förbättrad energiförsörjning även i länder med låg energianvändning per capita. **Energieffektivisering bör stimuleras** genom t.ex. energiplanering, regional krafthandel, tillämpning av ny teknik samt införande av ekonomiska styrmedel som främjar hållbar användning av naturresurser och investeringar i miljövänlig teknik och innovationer.

Sverige bör stödja utvecklingsländernas tillträde till marknaden för utsläppsrätter genom klimatvänliga projekt i bl.a. energi- och skogssektorn och genom kapacitetsutveckling för de institutionella strukturer som fordras för deltagande på denna marknad. I dessa insatser bör fattiga människors rätt till utveckling samt stöd till småskaliga initiativ beaktas.

Utanför Colombias huvudstad Bogota sprider sig bosättningarna från nyinflyttade landsortsbor upp i bergen, där det inte finns tillgång till vatten och sanitet.

Foto: Sean Sprague/ Phoenix

4.5 Hållbar utveckling av städer

Världens städer växer snabbare än någonsin tidigare. Särskilt i utvecklingsländerna ökar städernas befolkning mycket fort. Städer är viktiga för den ekonomiska tillväxten och kan ge möjlighet till energi- och miljöeffektiva lösningar som bidrar till förbättrade villkor för fattiga människor och till ett lands utveckling. Det är angeläget att den globala stadstillväxten sker på ett hållbart sätt bland annat för att anpassas till klimatförändringarna. Fattigdom, svaga förvaltningar och otillräcklig planeringskapacitet leder dock till att slumområden uppkommer och växer. Dessa har stora brister i fråga om tillgång till rent vatten, tillfredställande sanitetslösningar, trygg energiförsörjning och avfallshantering.

Sverige ska bidra till att stärka städers roll i ekonomisk utveckling, riskhantering och fattigdomsminskning. Detta kan ske genom främjande av effektivt och miljövänligt resursutnyttjande såsom ny teknik, återvinning, säker kemikaliehantering samt genom stärkt kapacitet för integrerad stadsplanering och hållbar stadsutveckling med utgångspunkt i den fattiga stadsbefolkningens behov och deltagande samt med näringslivets medverkan.

5. Genomförande

I det följande presenteras delar av särskild vikt för policyns genomförande.

5.1 Analys, bedömning och integrering

Kunskap om och förståelse hos svenska och internationella aktörer för sambanden mellan miljö, klimatförändringarna, fattigdomsbekämpning, ekonomisk tillväxt och utveckling är en förutsättning för att policyn ska kunna genomföras. Ekonomisk tillväxt, miljöpåverkan, klimatförändringarnas effekter och sammanhängande risker ska bedömas och integreras i analys, planering, strategier, genomförande och uppföljning i utvecklingssamarbetet med enskilda länder, regioner och i multilaterala organisationer. Ett jämställd-

hetsperspektiv bör inkluderas i analysen så långt som möjligt. Sverige ska främja detta tillvägagångssätt i det multilaterala arbetet.

Det är viktigt att noggranna avvägningar görs för att skapa förutsättningar för människor i fattigdom att förbättra sina levnadsvillkor med så liten negativ miljö- och klimatpåverkan som möjligt. Vid denna avvägning ska övriga relevanta policyer beaktas och en sammanvägd bedömning göras.

5.2 Effektivt samarbete

Svenskt utvecklingssamarbete på miljö- och klimatområdet ska följa principerna för biståndseffektivitet i Parisdeklarationen och handlingsplanen från Accra, både bilateralt och multilateralt.

Multilateralt samarbete utgör en central kanal för det svenska utvecklingssamarbetet på miljö- och klimatområdet. Sverige ska verka genom, samt stödja, de multilaterala organisationernas arbete inom miljö- och klimatområdet samt främja integrering av miljö- och klimathänsyn i alla relevanta multilaterala organisationer. Tillämpning av principerna för biståndseffektivitet inom det multilaterala samarbetet ska främjas.

Ett starkt ägarskap av beslutsfattare på olika nivåer, både nationellt och lokalt är en förutsättning för hållbara resultat på land- och organisationsnivå. För att stärka ländernas ägarskap ska Sverige, bilateralt och multilateralt, stödja och använda nationella planer, processer samt strategier. Det är viktigt att allt utvecklingssamarbete, så långt möjligt, använder befintliga nationella system för att öka hållbarheten av resultaten. Utvecklingssamarbetet ska utföras i linje med och utgå ifrån samarbetsländernas prioriteringar, planer och program.

Sverige ska, inom ramen för policyns verksamhetsområden, i dialog med samarbetsländer, andra stater och utvecklingsaktörer prioritera de frågor där Sverige kan tillföra ett mervärde genom särskild kompetens, tidigare engagemang eller förmåga, alternativt en svensk ambition att påverka den globala politiska dialogen. En arbetsfördelning med andra givare ska därmed eftersträvas. Frågor för dialog kan identifieras i bilaterala och regionala samarbetsstrategier, i icke-geografiska strategier, handlingsplaner och i relevanta strategier för multilaterala organisationer.

5.3 Finansiella resurser

En viktig roll för det svenska utvecklingssamarbetet är att kanalisera finansiella resurser i linje med verksamhetsområdena i policyn. Under den period som policyn omfattar kommer finansieringsbehoven inom policyns verksamhetsområden vara betydande, inte minst vad gäller finansiering för anpassning till klimatförändringarnas effekter.

Sverige bör verka för att öka möjligheterna för samarbetsländerna att komma i åtnjutande av offentliga och privata medel för anpassning till klimatförändringarnas effekter, utsläppsminskning och teknikutveckling. Sverige bör uppmuntra investeringar och finansiering från andra aktörer, bl.a. den lokala kapitalmarknaden och den privata sektorn. Sverige bör stödja olika riskreducerande instrument där marknaden inte kan ge den nödvändiga risktäckningen, t.ex. genom garantier. Sverige bör även lyfta fram marknadens möjligheter och stimulera till samfinansiering mellan privat och offentlig sektor, med utgångspunkt i fattiga människors förutsättningar och deltagande.

6. Roll- och ansvarsfördelning

Samverkan med och dialog mellan många olika aktörer i Sverige, i samarbetsländerna, regionalt och på global nivå är en förutsättning för genomförandet av denna policy. Dessa aktörer är bland andra enskilda stater, multilaterala organisationer, civilsamhällesorganisationer inklusive ungdoms- och kvinnoorganisationer, politiska aktörer och parlament, myndigheter, näringsliv, universitet och media.

Regeringskansliet ansvarar för det centrala stödet till, styrningen av och samarbetet med de multilaterala organisationerna inom ramen för denna policy. Regeringskansliet har också det övergripande ansvaret för dialog och samarbete inom EU och det internationella normativa konventionsarbetet.

Sida ansvarar för genomförandet av denna policy när det gäller geografiska och icke-geografiska strategier. Sida har även en viktig roll när det gäller samarbetet med multilaterala organisationer och inom EU, och ska härvid bidra med erfarenhet till regeringskansliet från bilateralt, regionalt och multilateralt utvecklingssamarbete.

Övriga myndigheter t.ex. Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen, Fiskeriverket, Skogsstyrelsen, Energimyndigheten, Jordbruksverket, SMHI och Boverket är ansvariga för genomförandet av policyn inom ramen för den del av deras verksamhet som finansieras av utvecklingssamarbetet.

7. Uppföljning och utvärdering

Policyn ska följas upp på följande sätt:

- a) En halvtidsöversyn av policyns tillämpning ska genomföras senast 2012. Översynen ska lämna förslag på eventuellt behov av förändringar och kompletteringar av policyn.
- b) En uppföljning ska genomföras i slutet av policyperioden (2014) gällande policyns genomförande inom respektive verksamhetsområde samt hur miljö- och klimataspekterna har integrerats inom övriga områden för svenskt utvecklingssamarbete.

Regeringen avser att noga följa utvecklingen inom miljö- och klimatområdet utifrån relevant vetenskaplig forskning, samt tematiska analyser, granskningar och utvärderingar som genomförs av biståndsförvaltningen, andra myndigheter, svenska civilsamhällesorganisationer, näringslivet, internationella organisationer och andra bilaterala och multilaterala biståndsgivare.

Policyn för miljö- och klimatfrågor grundar sig i målet för internationellt utvecklingsarbete, att bidra till att skapa förutsättningar för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor, samt regeringens politik för global utveckling, vars övergripande mål är att bidra till en rättvis och hållbar global utveckling.

